

Тому вкрай важливою є здатність вчасно відмовитись від того, що не є кращим варіантом вкладення ресурсів, недосяжно або не вартує їх. Головна проблема – знати, що саме є недосяжним, адже в одному випадку впертість може обернутися простою тупістю, а в іншому стратегічний відступ може стати фатальною втратою. Здатність розрізняти ці два випадки Карвер і Шейер називають мудрістю [7].

Список бібліографічних посилань

1. Личностный потенциал: структура и диагностика / под ред. Д. А. Леонтьева. М. : Смысл, 2011. 511 с.
2. Csikszentmihalyi M. Good Business: Leadership, Flow and the Making of Meaning. N.Y.: Penguin, 2003. 450 p.
3. Психология выбора / Д. А. Леонтьев и др. М. : Смысл, 2015. 464 с.
4. Резник Ю. М. Личностный потенциал и стратегия жизни человека / Человеческий потенциал как критический ресурс России / отв. ред. Б. Г. Юдин. М. : Ин-т философии РАН, 2007. С. 119–125.
5. Марков В. Н., Синягин Ю. В. Потенциал личности. *Мир психологии*. 2000. № 1. С. 31–40.
6. Peterson C., Seligman M. E. P. Character Strengths and Virtues: A Handbook and Classification. N.Y.: Oxford University Press, 2004. 290 p.
7. Carver C., Scheier M. Three human strengths // A psychology of human strengths: perspectives of an emerging field / eds: L. G. Aspinwall, U. M. Staudinger. Washington (DC) : APA, 2003. Pp. 87–102.

Отримано 28.02.2020

УДК 159.98:351.74

Вікторія Вікторівна ЛИТВИН,

викладач кафедри юридичної психології

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),

кандидат юридичних наук

ПСИХОЛОГІЧНА АДАПТАЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДО УМОВ ПРОФЕСІЇ

Охарактеризовано складові професійної адаптації поліцейського до службової діяльності. Висвітлено основні проблеми, які ускладнюють процес адаптації та сприяють збільшенню періоду пристосування до умов професії.

В Україні з 2015 року триває масштабна акція по реформуванню усіх ланок правоохоронної діяльності. Першою реформа торкнулася Національної поліції України та визначила нові аспекти психологічного забезпечення в підрозділах. Адже, головною метою є відбір гідних служби в поліції співробітників, професійна підготовка та супроводження їх діяльності не тільки в період адаптації до умов професії, а й в подальших періодах проходження служби.

Питаннями ефективного психологічного забезпечення поліцейського займалися відомі науковці: Ю. А. Александровський, Т. В. Кудрявцева, А. А. Налчаджян, Ф. П. Парсонс, Ю. П. Поваренков, В. Д. Шадриков. Вони вважають, що процес адаптації працівника поліції містить в собі усі аспекти пристосування працівника до роботи, а саме – професійну, психофізіологічну, соціально-психологічну, організаційно-адміністративну, економічну та санітарно-гігієнічну адаптацію.

Професійна адаптація поліцейського полягає в активному освоєнні тонкощів професії, придбанні професійних навичок, формуванні деяких професійно важливих якостей, у розвитку позитивного ставлення до своєї професії. При відсутності досвідченого наставника даний процес триває довше, більш хаотично і безсистемно.

Психофізіологічна адаптація – процес психологічного пристосування поліцейського до роботи на фізіологічному рівні, внаслідок якого формується динамічний стереотип реагування залежно від типологічних характеристик особистості (типу темпераменту). Оскільки йдеться про виникнення нового типу поведінкових реакцій, таку адаптацію можна ототожнювати з психічною[2] і полягає вона в пристосуванні до режиму робочого дня і умов праці, налагодженні в цих умовах нормальної працездатності.

Соціально-психологічна адаптація – полягає у пристосуванні нового співробітника до вже існуючого колективу або ж до тільки створеного колективу таких же «новобранців». Вона передбачає визначення індивідуальних особливостей своїх колег; налагодження взаємодії; звикання до своєрідного стилю керівництва з боку начальства, тощо [1].

У процесі встановлення міжособистісних стосунків переплітаються інтрапсихічний та аллопсихічний ракурси адаптації. Соціально-психологічна адаптація сприяє взаємодії з соціальним середовищем та представлена рівнями:

1. адаптації до умов службової діяльності поліцейського;
2. адаптації в колективі;
3. адаптації до встановлення різних стилів взаємодії з громадянами.

Існують певні механізми, які певним чином впливають на адаптацію цього виду:

1. соціальна уява як здатність усвідомлювати власний досвід і моделювати майбутню долю через усвідомлення своїх можливостей;
2. соціальний інтелект як здатність розуміти складні відносини і залежності в соціальному середовищі;
3. реалістична спрямованість свідомості;
4. орієнтація на наявне, а не бажане (омріяне).

А. А. Налчаджян характеризував соціально-психічну адаптацію як процес, що призводить до стану адаптованості, виходячи з чого слід виділяти:

а) потреби і мотиви, адаптивні для даного соціального середовища;
б) потреби і мотиви, прагнення до задоволення яких в даному соціальному середовищі призводить до дезадаптації особистості. Їх можна назвати дезадаптивними потребами і мотивами поведінки людини [3]. Поліцейським, які до служби були приватними підприємцями чи фрілансерами, особливо складно сприймати накази з боку керівництва чи колег, оскільки вони звикли почувати себе вільними людьми, працювати одноособово і без будь-яких вказівок.

Професійна та соціально-психологічна адаптації (звикання, підлаштування до особливостей праці) можуть тривати досить довго – близько 3-х років. Пояснюється це тим, що оптант (майбутній працівник поліції) зазнає суттєвих трансформацій в період входження у професію, викликаних різкою зміною соціального оточення (звичне на професійне), життєвого ритму, чіткою регламентацією діяльності. Радикальна зміна зовнішнього середовища призводить до нівелювання всієї сукупності звичних для особи відносин, виникає необхідність у встановленні нових зв'язків з соціальними умовами існування.

Тому, як висновок, потрібно зазначити, що в процесі психологічного супроводження періоду адаптації молодого правоохоронця практичні психологи повинні періодично проводити соціометричні дослідження серед особового складу з метою виявлення слабоадаптованих працівників та проведення з ними коригувальної роботи, профілактики антисоціальної поведінки. Крім цього, вони оцінюють можливості кваліфікаційного зростання кожного поліцейського у просуванні по службі відповідно до їх психологічних даних, та формують серед них резерв на висунення. В цьому випадку надаються рекомендації щодо прогнозу подальшого перебування поліцейських на займаній посаді. Поряд з цим, психологи можуть застосовувати методики: «Прогноз» (яка спрямована на дослідження рівня нервово-психічної стійкості); методику оцінки адаптаційних здібностей особистості (багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність»); опитувальник невротичних розладів (BVNK), які укажуть на реальний стану адаптації поліцейського до умов професії.

Список бібліографічних посилань

1. Литвин В. В. Психолого-правові засади удосконалення професійної діяльності поліцейських патрульної поліції : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06. Київ, 2019. 20 с.
2. Рибалка В. В. Теорії особистості у вітчизняній психології : навч. посіб. Київ : ІПППО АПН України, 2006. 441 с.
3. Хмиров І. М. Соціально-психологічна адаптація як чинник формування особистості курсантів МНС України. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2011. Вип. 10. С. 264–273.

Отримано 24.01.2020

